

CENNET VE CEHENNEM*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

نَارِكُمْ هَذِهِ الَّتِي وَقَد بَنَّا وَآدَمَ، جَزَاءُ مِنْ
سَبْعِينَ جَزَاءً مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،
إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً؟ قَالَ: فَإِنَّهَا فَضَّلْتُ عَلَيْهَا
بِتِسْعَةِ وَسْتَيْنَ جَزَاءً، كَلُّهُ نَمِثُ لِحَرِّهَا

(حم.خ.م.ت. عن أبي هريرة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 451/1 (*Nâruküm hâzihi'lleti yûkıdu benû âdeme, cüz'ün min seb'îne cüz'en min nâri cehenneme. Kîle: Yâ rasûla'llah, in kânet lekâfiyeten? Kâle: Feinnehâ fuddilet aleyhâ bi-tis'atin ve sittîne cüz'en, küllühünne mislü harrihâ.*)

Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlelerinden razı olsun...
Namazlarınızı, ibadetlerinizi kabul eylesin...
Dünya ve ahiretin hayırlarına nâil eylesin...

Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh- u saadetlerine hediye olmak üzere ve onun cümle âl'inin, ashâbının, etbâının ve ahabının ruhlarına bağışlanmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve evliyâullahın, hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşidleri olan, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Mürtezâ'dan müteselsilen şeyhimiz ve üstâdımız Muhammed Zahid Kotku Hazretleri'ne kadar güzerân eylemiş olan sâdât ve meşâyih-i turuk- u aliyyemizin mensuplarının ruhlarına;

Ahirete göçmüş olan bütün sevdiklerimizin, yakınlarımızın, dostlarımızın ruhlarına; okuduğumuz eseri te'lif eylemiş olan Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi Hazretleri'nin ruhuna; bu hadisleri bize kadar nakletmiş olan râvilerin ve alimlerin ruhlarına; İçinde bu dersi yaptığımız şu caminin bânisi İskender Paşa'nın ve bu ana kadar gelmesine ve genişlemesine, güzelleşmesine maddeten ve

mânen yardım etmiş olanların kendilerine ve geçmişlerinin ruhlarına;

Bu beldenin medâr-ı iftîhârı sahâbe-i kirâmın, Ebû Eyyûb el- Ensârî Hazretleri'nin ve sâir evliyâullahın ruhlarına; fatihlerin, şehidlerin, gâzilerin, mücahidlerin ruhlarına; biz yaşayan müslümanların da sıhhat ve selâmetine vesile olması için bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, ondan sonra başlayalım, buyurun!

a. Cehennem Ateşi

Muhterem kardeşlerim!

Az önce Arapça metnini okumuş olduğum hadîs-i şerifin konusu cehennem, cehennem ateşi. Ahmed ibn-i Hanbel'de, Buhârî'de, Müslim'de, Tirmizî'de mevcut olan bu hadîs-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹

نَارُكُمْ هَذِهِ الَّتِي وَقَدَبْنَا وَآدَمَ، جَزَاءٌ مِنْ
سَبْعِينَ جَزَاءً مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ،
إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً؟ قَالَ: فَإِنَّهَا فَضِلْتُ عَلَيْهَا
بِتِسْعَةِ وَسْتَيْنَ جَزَاءً، كَلُّهُ نَمِثُ لِحَرِّهَا

(حم.خ.م.ت. عن أبي هريرة)

¹ Buhari, *Sahih*, c.XI, s.44, no:3025; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.467, no:10033; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.XVI, s.503, no:7462; İmam Malik, *Muvatta'* (Rivayet-i Yahya), c.II, s.994, no:1804; İshak ibn-i Rahaveyh, *Müsned*, c.I, s.289, no:263; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.520, no:39474; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.211, no:24695.

RE. 451/1 (*Nâruküm hâzihi'lleti yûkıdu benû âdeme, cüz'ün min seb'îne cüz'en min nâri cehenneme. Kîle: Yâ rasûla'llah, in kânet lekâfiyeten? Kâle: Feinnehâ fuddilet aleyhâ bi-tis'atin ve sittîne cüz'en, küllühünne mislü harrihâ.*)

(*Nâruküm hâzihi'lleti yûkıdu benû âdeme*) “Şu sizin ateşiniz, Ademoğulları yaktığı şu ateş var ya...” Kibrit çıkarlar, çırayla yakarlar, başka bir sebeple, bir çareyle bulurlar, ateş yakarlar.

(*Cüz'ün min seb'îne cüz'en min nâri cehenneme*) “Bu, cehennemın ateşinin yetmiş bölüğünden bir parçasıdır, yetmişte biridir.”

(*Kîle*) Dediler ki: (*Yâ rasûla'llah, in kânet lekâfiyeten?*) “‘Yâ Rasûlallah, zaten bu ateş bile olsa insanı yakmaya kâfi değil mi?’”

(*Kâle*) Buyurdu ki: (*Feinnehâ fuddilet aleyhâ bi-tis'atin ve sittîne cüz'en*) “Evet, öyle ama Allah'ın azabı orada daha şiddetli olacak, insanlar daha şiddetli ateşle yanacak. Onun şiddeti bu sizin ateşinizden 69 misli daha fazladır. (*Küllühünne mislü harrihâ*) Bu cüz'ün her birisi sizin bu ateşinizin harareti şeklinde olmak üzere...”

Muhterem kardeşlerim!

Eğer mü'min isek, ki mü'miniz, hiç tereddüdümüz yoktur.

أَمَنْتُ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرَسُولِهِ،
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَبِالْقَدَرِ، خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى،
وَالْبُعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقًّا، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

“Amentü bi’llâhi, ve melâiketihî, ve kütübihî, ve rusulihî, ve’l- yevmil-âhiri ve bi’l-kaderi hayrihî ve şerrihî mina’llâhi teâlâ, ve’l- ba’sü ba’del-mevti hakkun, eşhedü en lâ ilâhe illa’llâh, ve eşhedü enne muhammeden abdühü ve rasûlühü.” demişiz, inanmışız, doğrudur; cehennem var, cennet de var.

Fakat nasıl oluyor da biz bu cehenneme karşı bu kadar pervâsız yaşayabiliyoruz? Bu akıl alacak bir şey değil.

İbrahim ibn-i Edhem Hazretleri padişahlığı terk etmişti. Belh şehrinin hükümdarıydı. Önünden 40 tane, arkasından 40 tane altınlı, gümüşlü, kalkanlı, müzeyyen elbiseli, zırhlı asker gidermiş. Tantanalı bir padişah iken, padişahlığı terk etti.

Dervişliği zamanında birisi ona misafir olmuş, geceleyin aynı odada yatmışlar. Gece arada bir uyanıp bakarmış misafir ki İbrahim ibn-i Edhem Hazretleri namaz kılıyor, gözyaşı döküyor. Yine uyurmuş. Biraz sonra yine bir uyanır bakarmış, İbrahim ibn- i Edhem Hazretleri yine namazda, yine ağlamakta... Yine uyurmuş, yine uyanırmış, yine öyle görürmüş. Sabaha kadar ne zaman uyandıysa, uykusu bölünüp de baktıysa, İbrahim

ibn-i Edhem Hazretleri namaz kılıyor ve ağlıyor. Sabahleyin demiş ki:

“—Yâ İbrahim, ben senin gecen gibi gece görmedim. Nasıl bir gece geçirdin? Hep gördüm ki namaz kılıyordun, hep gördüm ki ağlıyordun...”

Böyle bir şey olunca biz olsak güleriz; “Bak, benim ibadet yaptığımı gördü, iyi insan olduğumu anladı.” diye koltuklarımız kabarıp, seviniriz, böbürleniriz. Çünkü insanoğlu böyledir. Güzel bir şey yaptı mı başkasının görmesini ister, çirkin bir şey yaptı mı da saklamak ister. Ama İbrahim ibn-i Edhem hiç istifini bozmadan diyor ki:

“—Ben de senin gecen gibi gece görmedim. İnsanın önüne cehennem ateşi gibi bir ateş yakılmış olur da o insan nasıl olur da geceleyin uyur?”

Allah-u Teâlâ Hazretleri orada kahır ile tecelli edecek. Orada azabın envâi var. Çeşitli hadîs-i şerifler geldikçe okuyacağız. Ama, “Bir damla zakkum suyu şu dünyanın okyanuslarına damlasa hepsini acılaştırırdı.” diyor bir hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz. Cehennem ehli onu yiyecekler, yani taamları o zakkum olacak. Ama bir damlası damlasa burada bütün dünya denizlerini acı yapacak kadar keskin acısı olan bir şey. Azabın her çeşidi var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize insaf versin, akıl versin, iz'an versin...

Her yerde aklım erdiğince şunu söylüyorum:

“—Allah bizi mahrum mu bıraktı?”

Hâşâ sümme hâşâ! Sıhhat verdi, akıl verdi, iman verdi, evlat verdi, mal verdi, meyve verdi... Güzel bir memleket vermiş, nasib etmiş; her şeyimiz var... Helâller kâfi mi değil?

Hâşâ sümme hâşâ! Helâllerle insan meşgul olsa; elma helâl, portakal helâl, mandalina helâl, baklava helâl, kaymak helâl, et helâl, süt helâl, bal helâl... Arılar topluyor, biz el koyuyoruz; helâl... Arılar bizim için çalışıyor. Meyve ağaçları bizim için çalışıyor. Hayvanlar bizim için otluyor.

Ne insafsız insanlarız biz ki, bu kadar helâl varken, üç tane beş tane kıyıda köşede Allah-u Teâlâ Hazretleri haram demiş, “Şuna şuna şuna dokunmayın!” demiş, ona gidiyoruz.

Yahu içki içmesen kıyamet mi kopar? Faiz yemesen Allah seni aç açık mı bırakıyor? Harama bakmasan, sana evindeki gül gibi hanımın yetmez mi?

“—Benim hanımım yok hocam!”

Evlen o zaman... Peygamber Efendimiz teşvik ediyor.

Allah bizi helâleriyle perverde eylesin... O helâleriyle bizi haramlarından mahfuz eylesin, müstağnî eylesin... Cennetinin şevkini içimize yerleştirsin... Cehenneminin korkusunu içimize yerleştirsin... Kalbimize insaf versin... Aklımıza şuur versin... Şu hayatta aklımız başımızda bize yâr iken, şu cehennemden kurtulmanın çarelerini arayıp bulmayı nasib etsin, onun için çalışmayı nasib etsin...

Şu cennet denilen nimetlerin en güzellerinin toplandığı, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, insanların hatırlarınahayallerine sığmayacak kadar güzelliklerin mevcut olduğu Allah'ın nimetler yurdunu kaçırmamayı nasib etsin...

O kaçırılacak bir şey mi? O cennet kaçırılır mı? İnsan duyduktan sonra, bu cehennemden kaçınmak için çalışmaz mı?

Allah-u Teâlâ Hazretleri cenneti yarattığı zaman –burada aylar önce hadîs-i şerifte geçmişti– Cebrail AS'a dedi ki:

“–Yâ Cebrail, cennet yarattım, git bak!”

Cebrail AS gitti, geldi.

“–Nasıl buldun cennetimi?”

“–Yâ Rabbi! Öyle güzel bir yer ki, benim kanaatime göre kim bunu duyarsa mutlaka burayı kazanmak için çalışır, buraya gelir. Çok güzel!”

Onun üzerine Allah-u Teâlâ Hazretleri cennetin etrafını nefse nâhoş gelecek şeylerle çevreledi, kapattırdı. Nefse hoş gelmeyecek, zor gelecek şeylerle etrafını çepeçevre çevrelettirdi.

“–Git, bir daha bak!” dedi.

Cebrail AS gitti, geldi.

“–Yâ Rabbi! Korkarım ki nefse hoş gelmeyen şeyler olduğundan kimse bu cennete gidemez.” dedi.

Etrafında nefse hoş gelmeyen şeyler var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cehennemini yarattı.

“—Cehennem yarattım yâ Cebrail, git cehenneme bak!” dedi.

Gitti, baktı geldi.

“—Nasıl buldun?”

“—Yâ Rabbi! Öyle kötü bir azap diyarı ki, öyle korkunç ki bunu duyan insanlar buraya girmemek için ne yapar yapar, uğraşır, kaçır, çaresini bulur, buraya girmez.” dedi.

Cehennemini etrafını da Allah-u Teâlâ Hazretleri şehvât ile doldurdu. Yani nefse tatlı, hoş, lezzetli, sevimli gelen şeylerle doldurdu, etrafını çepeçevre çevreledi.

“—Git bir daha bak!” dedi.

Cebrail AS gitti, geldi. Dedi ki:

“—Yâ Rabbi! Bu insancıklar bu şehvetleri görünce korkarım hepsi bu cehenneme düşerler.”

Cennetin etrafı nefse zor gelen şeylerle doludur, yolunda onlar vardır; onları aşır geçeceksin. Ezeceksin, aşacaksın, cennete öyle gideceksin. Cehennemini yolunda da tuzaklar, şehvetler, zevkler, lezzetler vardır; ama onlara takılırsan cehenneme yuvarlanırsın. Onlara heves edersen elini uzatırken cehennemini katranlarının içine, gayyâlarının içine insan düşüverir.

Onun için, aklını başına toplayacaksın. Bu dünya imtihan dünyası, buraya biz boşu boşuna gönderilmedik.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ مُّ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا

تَرْجِعُونَ

(المؤمنون: ١١٥)

(*E fehasibtüm ennemâ halaknâküm abesen ve enneküm ileynâ lâ türceûn.*) “Siz sandınız mı ki, biz sizi abes yere yarattık? Bize dönmeyeceksiniz mi sandınız?” (Mü’minûn. 23/115)

Muvakkaten gönderildik, burada hangi insan kalmış? Peygamberlerden, sâlihlerden, velîlerden, hükümdarlardan, komutanlardan, pehlivanlardan, kuvvetlilerden hangisi kalmış? Hızır AS ile İsâ AS’ın hali müstesna, kim kalmış?

Hepsi geldi, hepsi geçti. O ölüm, pehlivanların pazularını büktü. O sırtı yere gelmeyen insanların sırtını yere getirdi. O padişahların başlarından taçları yerlere düşürdü. O yellere hükmeden, cinlere inslere hükmeden Süleyman AS da öldü. O seyyidü’l-evvelîn ve’l-âhirîn olan Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri de göçtü. Biz mi kalacağız?

b. Ümmetin Kurtuluşu ve Helâki

Bu hadîs-i şerifi Peygamber Efendimiz’den Hatîb-i Bağdâdî nakletmiş, İbn-i Ebi’-d-dünyâ kitabında nakletmiş.

Efendimiz SAS buyuruyor ki:²

² Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.289, no:6853; Muaviye ibn-i Hayde’den.

İbn-i Ebi’-d-dünya, *el-Yakin*, c.I, s.4, no:3; *Kasru’l-Emel*, c.I, s.19, no:18; Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden.

نَجَا أَوَّلُ هَذِهِ أُمَّةٍ بِالْيَقِينِ وَالزُّهْدِ، وَيَهْلِكُ آخِرُ هَذِهِ أُمَّةٍ بِالْبُحْلِ وَالْمَلِ

(ابن أبي الدنيا، وابن لال، خط. في كتاب البخلاء عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده؛ الديلمي

عن معاوية بن حيدة)

RE. 451/2 (*Necâ evvelü hâzihi'l-ümmeti bi'l-yakîni ve'z-zühdi, ve yehlikü âhiru hâzihi'l-ümmeti bi'l-buhli ve'l-emeli*)

(*Necâ evvelü hâzihi'l-ümmeti bi'l-yakîni ve'z-zühdi*) “Bu ümmetin evveli yakîn ve zühd sayesinde kurtuldu. (*Ve yehlikü âhiru hâzihi'l-ümmeti bi'l-buhli ve'l-emeli*) Bu ümmetin sonu da cimrilik ve emel ile helâk olacak. “

Yakîn ne demek? Türkçe’de bir yakın var:

“—Filanca köye gitmek istiyorum.”

“—Yakın yakın, on dakika yürürsen varırsın.”

Bu yakın başka, uzak değil mânasına. Bir de Arapça *yakîn* diye bir kelime var ki, “İçinde şek bulunmayan, tereddüt bulunmayan, pırıl pırıl, sapasağlam, temiz, sâfî inanç.” demek. Hiç tereddüt yok...

“—Benim Allah’ın varlığına kalbimde yakînim var. Yani Allah’ın varlığında ufacık bir tereddüdüm bile yok, en katî şekilde biliyorum.”

“—Benim âhiretin varlığına yakînim var. Yani içimde hiç şeksiz şüphesiz bir iman var.”

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.449, no:7388; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.215, no:24706.

“—Benim o arkadaşın bu işte suçsuz olduğuna yakînim var.

Yani çok iyi biliyorum ki o bu işi yapmaz.”

“—Yakînen biliyorum ki şu adam şöyle yaptı, şöyle yaptı, şöyle yaptı.”

Yapar veya yapmaz, “çok iyi biliyorum ki” demek.

Yakîn, yani şek olmayan, içinde tereddüt olmayan kat’î inanç.

Bu ümmetin evveli bu sıfat ile kurtuldu. İmanları o kadar pak idi ki, o kadar temiz idi ki, o kadar candan idi ki... Hz. Ali Efendimiz diyor ki, babası ölmüş de:

“—Yâ Rasûlallah, o ihtiyar münkir öldü.” diyor, babası için.

İnanmadı ya... Babalarından geçmişler, evlatlarından geçmişler, kardeşlerinden geçmişler, Rasûlüllah’a öyle bağlanmışlar.

Uhud harbinde bir kadıncağızın —ismini hep ezbere hatırımızda tutmamız lazım— oğlu ölüyor, kocası ölüyor, babası ölüyor, harpte şehid oluyor. Haber veriyorlar. Ordu yaralı, yorgun, argın, düşmanla çarpışmışlar, Medine’ye dönüyorlar. Kadınlar da yollara düşmüşler:

“—Bizimkiler ne oldu acaba? Hangisi sağ, hangisi şehid?” diye. Buna bildiriyorlar ki oğlu ölmüş, kocası ölmüş, babası ölmüş.

Diyor ki:

“—Peygamber Efendimiz nasıl?” Diyorlar ki:

“—*Bi-hayrin el-hamdü li’llâh*. Hayır üzere, yani ona bir şey yok!”

“—Eh, o sağ olduktan sonra her musibet bana kolaydır.” diyor. Kocasını ölmüş, oğlu ölmüş, babası ölmüş, “Rasûlullah sağ ya, yeter bana!” demek istiyor. Öyle iman, öyle yakîn üzere idiler.

(*Ve’z-zühdi*) “Dünyaya metelik vermezlerdi. Dünya malıymış, dünya mevkisiymiş, makamıymış, mertebesiymiş, aldırılmazlardı.”

Peygamberimiz’in has sahabesinden nice kimseler fethedilen yerlere sonradan vali oldu. Dediler ki:

“—Efendim, vilayet konağı şurası, buyur burada otur!”

“—Ben öyle yerde oturmam. Bana küçük bir kulübe bulun, bana orası yeter.” dedi.

Üstündeki kıyafeti bile değiştirmede. Hatta öyleleri var ki şehrin valisi olmuş ama kıyafetinde hiç valilik saltanatı ve sairesi yok. Tüccarın birisi kenara mal indirmiş, birisine taşıtacak, etrafa bakıyor, köşede bir hırpânî kılıklı adam var.

“—Gel buraya!” diyor, geliyor.

“—Yüklen şu çuvalı!” diyor.

Parası var ya cebinde, zengin ya adam, ağa ya; her istediğini yaptırır.

“—Al şunu!” diyor.

Adam sırtına alıyor, götürüyor. Yolda geçenler:

“—Es-selâmu aleyküm yâ emîre’l-mü’minîn! Es-selâmu aleyküm yâ emîre’l-mü’minîn...” diyor.

Hem hayretle bakıyorlar, zengin birisi göbeğini kasmış dimdik gidiyor, vali de çuvalın altında ‘ıh ıh’ taşıyor.

“—Ey mü’minlerin emiri, sana selâm olsun.” diyene, “Aleyküm selâm...” diyor.

Bir, iki, “Allah Allah... Bizim hamal vali mi ne?”

“—Efendim affedersiniz, kusura bakmayın, ben bilemedim, hata ettim, hemen indirin!

“—Yok, nereye taşıyacaksan oraya kadar taşıyayım.” diyor, taşıyor, sırtından indirmiyor.

Öyle yaşadılar.

Bu nedir? Bu zühddür, yani dünyaya aldırmamak, dünyaya metelik vermemek.

“—Hocam biz duyuyoruz ki sahabeden bazıları zenginmiş.”

Zühd, fakir olmak demek değil. Zühd, “Dünyaya metelik vermemek, dünyaya aldırmamak, dünyayı hedef yapmamak” demek.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’in müslüman olduğu zaman 90 bin dinarı vardı. Zengindi tabii, ağaydı, ağaların ağasıydı, çok zengindi. Ama hepsini Rasûlüllah’ın emrine tahsis etti.

“—Ne istersen yap yâ Rasûlallah. İşte ailem, işte malım, işte canım! Ne istersen buyur ya Rasûlallah!”

Konuşurken ne derlerdi Peygamber Efendimiz'e:³

فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ!

(*Fidâke ebî ve ümmî yâ rasûla'llâh*) “Anamız babamız sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü!” diye hitab ederlerdi.

Peygamber Efendimiz'in önüne ganimetten bir yığın para getiriyorlar. Bir yaygı yaydırıyor, parayı yığıyor. Gelene veriyor, gidene veriyor, gelene veriyor, gidene veriyor, o para yığını tükeniyor. Miktarını şu anda söyleyemeyeceğim kadar çok bir para... Yığın yapmışlar. Altın para veya gümüş para... Buğday yığını gibi yığılmış. Bir gün içinde gelene gidene vermiş.

Bu işte dünyaya metelik vermemek, dünyaya aldırmamak.

Biz ne yapıyoruz? Biz de dünyalık için ne kardeşlik, ne dostluk, ne komşuluk, ne arkadaşlık, ne ahbaplık, ne vefa, ne sadâkat, ne dürüstlük... Dünya metâı için adam ne yapacağını şaşırıyor. Ya yiyeceğin kadar var ya paran, bu ne? Allah gözünü doyursun!

Doymaz ki...

c. İnsanın Gözü Doymaz

Hadis-i şerifte bildiriliyor ki:⁴

³ Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.1541, no:3968; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.184, no:2836; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

⁴ Müslim, *Sahîh*, c.II, s.686, no:990; Neseî, *Sünen*, c.V, s.10, no:2440; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.152, no:21389; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.85, no:34386; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.12, no:617; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.27, no:19597; Ebû Zer RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VI, s.185, no:3496; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.335, no:8407; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.VII, s.158, no:12611 ve 12612; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.49, no:1932; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.186, no:12961; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.260; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.]

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.421, no:556; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.281; Hz. Ali RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2365, no:6075; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.725, no:1048; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.569, no:2337; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.266, no:1983; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.67, no:1271; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.236, no:2849; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.436, no:19624; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.317, no:1441; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2364, no:6072; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.117, no:21149; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.30, no:3237; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.180, no:11423; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.78, no:2544; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.269, no:10274; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.368, no:6300; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.108, no:1209; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.93; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1415, no:4235; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.446, no:6573; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.402, no:445; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.314, no:2378; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.726, no:1050; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.257; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.368, no:19299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.184, no:5032; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.438, no:4460; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.VII, s.271, no:10280; Hz. Aişe RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.244, no:2889; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.73, no:539; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.201, no:542; Ebû

لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ ذَهَبٍ، لَابْتَغَى إِلَيْهِمَا
الثَّالِثَ، وَلَا يَمُّ لَأَجُوفِ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابَ

(ت. عن أنس؛ حم. حب. هب. ض. عن ابن عباس؛ ع. عن عائشة؛ ه. ع. عن أبي هريرة)

(*Lev kâne li'bni âdeme vâdiyâni min zehebin, lebteğâ ilehyime's- sâlise*) “Ademoğlunun iki vadi dolusu altını olsa, üçüncü bir vadiyi doldurmaya çalışır. (*Ve lâ yemleü cevfe'bni âdeme ille't-turâb*) Ademoğlunun gözünü ancak toprak doyurur.”

Onlar dünyanın fâniliğini bildiler, Allah yolunda cihada gittiler. Şu bizim beldemizin medâr-ı iftihârı Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri yaşlı bir kimse idi. Kur'ân-ı Kerîm'i açtı, okuyordu, okurken karşısına cihadı emreden bir âyet-i kerîme geldi. Bıraktı Kur'ân-ı Kerîm'i, dedi ki:

“—Bana zırhımı, kılıcımı getirin. “

Dediler ki:

“—Dede sen yaşlandın. Sen burada otur, biz senin yerine cihad ederiz, sen zaten vazifeni yaptın. “

Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.187; Übey ibn-i Kâ'b RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.181, no:2222; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.269, no:10276; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.337; Abdullah ibn-i Zübeyr RA'dan.

İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.301, no:2039; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.296, no:11510; *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.674, no:4747; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XXXII, s.383, no:35430.

“—Yok, burada ihtiyarlar müstesna değil, hitap hepsine...”

“—Ey iman edenler, cihad edin!” diye hepsine emir var, diye kılıcını kalkanını aldı, ihtiyar hâliyle geldi. Kolay mı buraya kadar gelmesi?

Medine-i Münevvere’den buraya kadar o ihtiyar hâlinde cihad için geldi. Allah’ın dinini yaymak için geldi.

Ama burada, surların öbür tarafında düşmanla çarpışırken, düşman surların beri tarafına çekildi. Arada su hendeği var, su hendeğini geçemiyorlar. Düşmanın kalesine o zamanki imkânlarla tırmanamıyorlar. Beklerken, muhasara ederken, çarpışırken vefat etti, ahirete göçtü.

Ahirete göçerken dedi ki.

“—Kardeşlerim düşmana hücum ederken, benim tabutumu da alsınlar. Çarpışa çarpışa sura ne kadar yakın gelebilirlerse orada mezarı kazsınlar, gömsünler.²

Araplar’dan bir tanesi buraya misafir olarak gelmişti, götürdük.

O bu menkabeyi biliyormuş, bana dedi ki:

“—Hocam, bu Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri, Peygamber Efendimiz’i Medine’de evinde misafir etti. Peygamber Efendimiz’in akrabası da olur; Hem hayatta mücahiddi, hem de vefatından sonra mücahiddi. Çünkü, onun vasiyeti üzerine tabutunu aldılar, düşmanla çarpışa çarpışa surlara yaklaştılar, gömdüler, karanlıkta kapattılar. Tabii düşman ne olduğunu anlayamadı, çarpışmadan sonra geldiler.

Sonra ne oldu?

Tarih kitapları yazıyor:

“—Peygamber Efendimiz’in mihmandârı Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri İstanbul’u fethederken vefat eylemiş de sura yakın bir yerde gömülmüş.”

İstanbul fethedildiği zaman, Fatih, hocası meşâyih-i kirâmdan Akşemseddin Hazretleri’ne dedi ki:

“—Hocam, acaba bu zâtın kabri nerede ola ki? Yeri belli değil, nerededir?”

“—Şurasıdır evlâdım.” dedi, Akşemseddin Hazretleri yer gösterdi.

Oraya bir işaret koydular, mızrak sapladılar. Toprak, bir şey yok...

Fatih Sultan Mehmed hocasını meşgul ederken, başka bir şeyle oyalarken, mızrağın yerini değiştirdi, hocasını dolaştırdı.

“—Hocam, yeri neresi, bir daha gösterin!” dedi.

Akşemseddin Hazretleri mızrağı, işareti başka yere saplattırdı. O saplanan yere, “Demin buraya saplattırdım.” demedi. Eski yerine geldi.

“—İşte burası evlâdım.” dedi, tekrar.

Fatih Sultan Mehmed akıllı insan. Birkaç defa denedi. O zaman orayı kazdılar. Kazınca kabri çıktı.

Bu nasıl olur? Sen de Allah’a güzel kul olursan, anlarsın. Ama olmazsan, o zaman inkâr eder durursun.

Bu ümmetin evveli şeksiz imanıyla, dünyaya metelik vermemesiyle, zühdüyle necat buldu, kurtuldu. Âhiri nasıl helâk olacak?

Âhiri de cimrilikten helâk olacak. Eli sımsıkı...

Bizim Antep'te bir dostumuz vardı, Allah razı olsun, emekli hâkim:

“—Hocam, bir rüya gördüm.” diyor. Başkasına da anlatmış. Şaka yapıyor, rüya filan gördüğü yok. “Rüyada bir çelimsiz adam çıktı ortaya, elini uzattı. ‘Bu benim yumruğumu kim açabilir?’ dedi.” diyor. Çelimsiz bir adam, yumruğunu sıkmış.

“—Rüyamda bir pehlivan adam geldi, Koca Yusuf'muş. ‘Tamam’ dedim, bu çelimsiz adam, bu da Koca Yusuf, bu yumruğu açar. Koca Yusuf sarıldı, parmaklarını geçirdi, uğraştı, didindi, açamadı. Terledi, mahcup oldu, kenara gitti. Çolak Molla geldi, anlaşılan güreşçilerin hepsini biliyor; o geldi olmadı, bu geldi olmadı.” diyor. Eski tarihin pehlivanlarına geçiyor:

“—Şu geldi yapamadı, bu geldi yapamadı. Araplar'ın meşhur Amr ibn-i Ma'dikerîb'i var; kılıcı şu kadar uzunmuş, vücudu şu kadar cüsseliymiş, şöyle pehlivanmış filan... O geldi kuşağıyla, o da uğraştı didindi, mahcup oldu, o da açamadı. Yunanlılar'ın Herkül dedikleri herif geldi, o da pazusu, boyu posu ile o da uğraştı, açamadı.”

“—Acaba hocam, bu adam kim?” diyor.

Hem çelimsiz hem de yumruğu bir türlü açılmıyor.

Ama tatlı tatlı 10-15 dakika anlatıyor, insan merakla dinliyor.

Hem de cazgırın güreşi anlattığı gibi, öyle güzel anlatıyor.

“—Kimmiş?” dedik.

“—Müslüman zengini hocam, müslüman zengini!” diyor. Yani, “Müslüman zenginin eli açılmıyor.” diyor.

Tabii biz o kanaatte değiliz. Allah razı olsun, bizim şu camimiz yan tarafı kümeslik idi, minarenin yan tarafı pırl pırl cami oldu. Arka tarafı odalar idi, açıldı, pırl pırl oldu. Şimdi caminin avlusundan aşıya yol yapılıyor, yemek yenilen yere kolay giriş- çıkış yapsınlar diye... Benim âcizâne kanaatim; doğru olduğuna, yenilip çar çur edilmediğine inandığı zaman bizim zenginimiz parayı verir. Ben öyle cimri olduğu kanaatinde değilim. Ama bizim kardeşlerimizi tenzih ederim, ekseriyete bakılırsa hak yolda cimri...

Muhterem kardeşlerim!

Şimdi kanun müsait. Eğer paran varsa bir üniversite kurabilirsin, müsait... Devlet kendisi üniversiteleri yapmak, işletmek çok büyük masraf olduğu için, öğrenciler de kapılara yığıldığından; “Özel üniversite kurabilirsiniz, özel kolej kurabilirsiniz.” diye müsaade etmiş. Benim tanıdığım 30-40-50-70- 100 tane profesör var. Para olsa üniversiteyi kuracağım. Para olsa şu işi yapacağım. Bir güzel neşriyat yapılabilir. Kitaplar, gazeteler, mecmualar vesaireler, her şey paraya bakıyor. Ama ekseriya, bakıyorsun ki para vermiyorlar.

Bizim Ankara'da bir camimiz vardı. Ben de orada hadis okurdum:

“—Ey cemaat, bak üşüyorsunuz. Koca cami, kubbeli... Ankara'nın ayazı sıfırın altına indiği zaman, çatır çatır soğuk oluyor. Şuraya bir kalorifer yapalım. Hadi bakalım, biraz yardım edin!” diyoruz.

Dışarıda sergi açılıyor; toplanan para 25-30 bin lira. Ya ben onu kendim veririm; 30 bin lira bu devirde para mı? Ben 30 bin lirayı kendim veririm. Fukarâcık, benim talebe kardeşlerim, evlatlarım harçlığından çıkartıyor, otobüs parasından veriyor. Ya bunu bir zengin yapar. Nihayet bir caminin kalorifer teşkilatı...

Ama torunu nişanlanacak; en lüks otel hangisi, git oraya, şu kadar düğün masrafı... Yılbaşında nerede eğleneceğiz, şu kadar eğlence... Yazın neresinin denizi güzel; Marmara artık kirlendi, Bodrum, Marmaris... Şu kadar yazlık, bu kadar kışlık... Tekirdağ'dan bu tarafa sahilde koca koca apartmanlar var. Millî servetler orada yatıyor, hazineler meydanda yatıyor. Koca koca evler kışın bomboş, yazın bir-iki ay orada tatil yapılacak diye. Oraya çok paralar akıyor, bu taraftaki hizmetler aksarsa olmaz.

Eğer aksarsa, eğer cimrilik yaparsa müslüman ne olur? Helâk olur.

Bu ümmetin âhiri cimriliğinden helâk olacak. *Buhl*, bahillik demek. Anadolu'da pahalılık derler. Cimrilikten helâk olacak, bir. Bir de, (*ve'l-emel*) emelden helâk olacak.

Emel ne demek? Tûl-i emel derler. Burada *emel* buyurmuş Efendimiz SAS. Yani insanın arzularının, emellerinin, tasarılarının, vehimlerinin, isteklerinin, temennilerinin uzayıp gitmesi...

“—Nasılsın hacı amca, ne var ne yok?”

“—İşte inşaallah önümüzdeki sene bir tane fabrika yapacağım da, ondan sonra onun arkasından şu olacak da, beşinci senenin arkasından...”

Ya senedin mi var yarına çıkacağına?

“—Hadi tevbe et. Hadi hacca gel. Hadi ibadet yap...”

“—İşte dur bakalım, emekli olayım da öyle...”

Ya emekli olacağına dair senet var mı elinde? Vazifeyi hemen şimdi yapsana. Namaza başlasana! Tevbe etsene!

“—Hocam, kusura bakma, biraz daha yaşlanalım da, şu sırada olmaz da...”

“—Gel, haccet!”

“—Hocam hacca gidince zemzem içiliyor. Zemzem içildikten sonra sigara içmek, içki içmek doğru değilmiş. Gel ben bu hacı biraz daha tehir edeyim!”

İçkiyi bırakmıyor da hacı bırakıyor, hacı tehir ediyor.

Emeller, arzular, istekler, temenniler uzayıp giderse... Şeytan uzatıyor. Şeytan insana uzattırıyor. Şeytanın oyunları çok fazla değildir. Tecrübeli bir insan bilebilir; 3, 5, 7,

9 tane... Hani greŖcinin karŖı tarafı yenmek için oyunları var ya... Ŗeytanın insanoğluna pes dedirtmek için, sırtını yere getirmek için, Allah'ın rahmetinden uzak dŖrmek, günaha batırmak için oyunlarından bir tanesi hayrı geciktirmektir. Ŗeytan hayrı yaptırmayı engelleyemezse, bu sefer geciktirmeye alıŖır. Mesela ilk baŖta der ki:

“—Ey âdemoğlu, gel Ŗu günahı iŖle. Bak ne kadar tatlı, ne kadar lezzetli, ne kadar güzel. Ama bir gelsen, bir görsen tadına doymazsın. Gel!”

“—Yok. Haram. Ben harama el uzatmam. Ne kadar tatlı olursa olsun, arkası acı gelir. Ben haram yemem. O iŖi yapmam. Günah, yapmam!”

Baktı ki haram iŖlettirmiyor, o zaman hayırdan geri tutmaya alıŖır.

“—Ŗu hayrı yapma yleyse...”

“—Yok, o da Allah'ın emri, onu da yapmam lazım!”

“—Canım yapma...”

“—Yok, yapacağım!”

“—Terk ediver canım, iŖte bak bazı kimseler namazları kılmıyorlar. Allah'ın rahmeti geniŖtir, sen de kılmayıver!”

“—Yok, her vakit kılacağım!”

Baktı ki hayrı da yapmaktan alıkoyamıyor, o zaman der ki:

“—Ŗu iŖini bitir de biraz sonra yap bari... AnlaŖıldı, sen iyi mslmansın, ağasın paŖasın,

sen bu namazı mutlaka kılacaksın. Hadi şu önündeki işi bitir de, şu yazıyı yazıver de, hadi şu müşterinin de arzusunu yapıver de ondan sonra kılarsın. Hadi bakalım, şu iş de bitsin, şunu da tamamlayıver. Bak işi yarım bırakmak da iyi değildir, Peygamber Efendimiz de yarım bırakmayın dememiş mi?”

O allar pullar, sen o işe dalarsın. Bir de bakarsın ki: *Allahu ekber Allahu ekber...* İkinci ezanı okunuyor.

“—Tüh, hay Allah ya! Ben öğle ezanı okunurken tam kalkacaktım, şeytan bak gördün mü, içimden ‘Şu işi de yap, ondan sonra yap. ‘ dedi, şimdi ikinci ezanı okunuyor. Bizim bu öğle namazı yine kaçtı!”

Şeytan tehir ettirdi. Engellemeyi öyle sağlar. “Şu öğle namazını kılma.” dedi, “Yok kılacağım, vazifem.” dedin. Ama tehir ettirdi, yine kıldırtmadı.

Onun için, hayrı tehir etmek iyi değil. İnsan hayrı çarçabuk yapacak, tevbeyi çarçabuk yapacak, iyi işi hemen yapacak. Kötü işi yapmayacak.

Bu ümmetin âhiri cimrilikten ve arzularının, emellerinin, tûl-i emellerinin yüzünden helâk olacak. Allah bize cömertlik nasib etsin...

Cömert cennete yakındır.

Bir de uyanıklık nasib etsin... Saflık edip “Şunu şöyle yapacağım da, bu da böyle olacak da...” deyip de insana kendisini aldatmaca ettirmesin...

Hep her yerde söylüyorum; bizim Erzurum taraflarında, Van taraflarında vazifemiz olduğu zamanlarda, otobüse biniyorum, bir yerde duruyoruz. Durduk. İlk defa, ben hiç bilmiyorum, o tarafa gitmemişim. Bir yerde durduk, daracık bir vadide bir benzin istasyonunda 8-10 dükkân var. Baktım lastikçi var, yedek parçacı var, motor yağı satan dükkân var, çeşit çeşit dükkânlar var.

“—Bu istasyonun mescidi nerede?” dedim.

“—Mescidi yok.” dediler.

“—Ne olacak? Namaz kılacaktık. . . “

“—Yukarıda lokanta var, orada kılırsın.” dediler.

Yukarıya çıktım, baktım ki içkili lokanta... Hakikaten bir köşesinde bir-iki seccade var ama o da yıpranmış hasırlar, yağlanmış, yıpranmış... Müslüman olarak temiz olmak zorundayız. Hoşuma da gitmedi. İçkiden dolayı da hoşuma gitmedi. Sonra içimden öyle geldi;

“—Buranın sahibi kim?” dedim.

Gösterdiler. Sakalı yok ama tıraşı biraz uzamış, bıraksa beyaz olacak, şişmanca kırmızı yüzlü bir kimse... Bir-iki günlük ihmalli tıraşı, bembeyaz, belli... Hacca da gitmiş.

“—Hacı amca, bak burada her türlü dükkân seninmiş, bu istasyon seninmiş. Kaç tane dükkânın var, bir de mescid yapsana. “

Şöyle bir baktı yüzüme... Ben hakkı söylediğim için;

“—Yapacağım yapacağım...” dedi, biz de gittik.

Bir zaman geçti, aradan birkaç hafta geçti galiba, bir daha bir seyahatimiz oldu. Otobüs yine aynı istasyonda durdu.

“—Hacı amca, buranın sahibi bir mescid yapacaktı, bir odayapıverecekti buraya, yaptı mı?”

“—Daha yapmadı.” dediler. “Yapacak yapacak...”

Ondan sonra birkaç defa daha gittim geldim, hâlâ yapılmamış.

Sonra bir nasip oldu, gittim.

“—Ya hacı amca vardı burada, bir mescid yapacaktı.”

“—Sizlere ömür, vefat etti.” dediler.

Şeytan böyle yapar:

“—Yapacağım yapacağım...”

Al iki tane işçi, kazmaları ver eline, şuradaki kenara da şu yağ dükkânının yanına, parça dükkânının yanına da kazsın, şu vadinin şurasında üçe üç metre bir odacık da yapıversin, orası da mescit olsun, kıyamet mi kopar! Bir günde biter. Ama şeytan insanı kaç çeşit oyunla oynattırır, onu yaptırmaz.

Onun için, aklınıza bir hayır geldi mi hemen yapın. Tehir etmek şeytanın meşhur oyunlarından biridir. Tûl-i emele düşmeyin. Hemen hemen bugününüzü en son gün bilin.

“—Bugünüm benim en sonuncu günüm.” deyin, âhirete öyle hazırlanın!

d. Ümmet-i Muhammed'in Şerefi

İbn-i Mes'ûd RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁵

نَحْنُ الْآخِرُونَ، وَالْوَلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّ الْمَ
كْثَرِينَ هُمُ السُّفْلُونَ وَأَقْلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلَّا مَنْ
قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا؛ وَمَا أَحَبُّ أَنْ لِي مِثْلَ أَحَدٍ
ذَهَبًا أَنْ فِقْهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(ابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 451/3 (*Nahnü'l-âhirûne, ve'l-evvelûne yevme'l-kıyâmeti, ve inne'l-müksirîne hümu'l-esfelûne'l-ekallûne yevme'l-kıyâmeti, illâ men kâle hâkezâ ve hâkezâ; vemâ uhibbu enne lî misle uhudin zeheben unfikuhû fî sebîli'llâhi azze ve celle.*)

(*Nahnü'l-âhirûne*) “Biz dünyaya sonradan gelmişiz.” Hz. Âdem Atamızdan beri nice insanlar, nice kavimler, nice ümmetler yaşamış.

(*Ve'l-evvelûne yevme'l-kıyâmeti*) “En sonrayız ama kıyamette enöne geçecek olan, cennete ilk girecek olanlarız. En şerefli ümmetiz, âhirette önceliğimiz var.” buyurdu Peygamber Efendimiz.

Sonra buyurdu ki:

⁵ İbn-i Hibban, *Sahih*, c.VIII, s.12, no:3217; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.282, no:6835: Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.228, no:6283; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.218, no:24716.

(*Ve inne'l-müksirîne hümü'l-esfelûne'l-ekallûne*) “Bu dünyada mal devşirmek için, para mal biriktirmek için, zengin olacağım diye malını mülkünü Allah yolunda sarf etmeyip de yanında tutarak, depo ederek çoğaltan âhirette esfel olacak, aşağı olacak ve ekallûndan, yani sermayesi, işe yarar malzemesi az olan insanlardan olacak.”

Bu dünyanın zengini âhiretin fukarâsı olacak. Bu dünyada mal devşirip de Allah yolunda onu harcamayan, vazifelerini yapmayan âhirette yoklukta ve sefalette olacak. En sefil onlar olacak, en az varlığı olan onlar olacak.

(*İllâ men kâle hâkezâ ve hâkezâ.*) “Ancak şöyle şöyle diyenler müstesna...” diye, Peygamber Efendimiz Allah yolunda parayı sağa sola infak etmeyi işaret etti.

Allah bir insana mal verebilir, Allah yolunda sarf edenler müstesna; onu Allah'ın rızası yolunda cihada, hayra, hasenâta, müslümanların faydasına harcayanlar müstesna; onlar sefalette olacaklar, aşağılarda olacaklar, onlar az olacaklar, eğer harcamazlarsa, biriktirirlerse...

Ve buyurdu ki;

(*Ve mâ uhibbu enne lî misle uhudin zeheben*) “İstemem ki benim Uhud dağı kadar altınım olsun...” Herkes zengin olmayı ister ya, Peygamber Efendimiz; “Benim Uhud dağı gibi altınım olmasını istemem!” diyor.

(*Unfikuhû fî sebîli'llâhi azze ve celle*) “Olsaydı, Allah yolunda onun hepsini harcardım.”

Nitekim de harcadı. Ganimet olarak bir günde kendisine okadar çok para gelirdi ki demin de söylediğim gibi örtünün üstüne yayıp, gecelettirmeden herkese dağıtıverirdi.

Herkese dağıtırdı da, adaletini anlayın ki Peygamber Efendimiz'in, Fâtımatü'z-Zehra ki cennet hatunlarının efendisidir, Peygamber Efendimiz'in mübarek kızıdır, Hz. Ali ki Allah'ın arslanıdır, müslümanların evvellerindedir İki evliler ya, babaları Peygamber Efendimiz'e geldiler. Ellerini gösterdiler; elleri kanamış, nasırdan acımış, parçalanmış, şişmiş, su toplamış. Hz. Ali Efendimiz el değirmenini çevireceğim derken veyahut kuyudan kovayla su çekeceğim derken... Hz. Fâtıma, Hz. Ali Efendimiz RA ellerinin yaralarını gösterdiler, dediler ki;

“—Ev işlerinde çok sıkıntı çekiyoruz, şu ganimetten gelen kölelerden bir tanesini bize hediye et. Hizmetçimiz olarak o çalışsın da bu sıkıntıdan kurtulalım. “

Peygamber Efendimiz dedi ki;

“—Ashâb-ı suffenin ihtiyaçlarını karşılayamadım. Camide yatıp kalkan yoksul mü'minlerin yiyecekleri bile yok. Bu köleleri satacağım da elde edilen paraları onların gıdasına tahsis edeceğim. Ben size tesbih öğreteyim, onu çekerseniz köle sahibi olmanızdan o daha hayırlı olur.” dedi, vermedi.

Efendimiz'in hayat tarzı öyle...

Birisi geldi, ganimetten gelmiş olan bir sürüyü beğendi.

Koyunlar güzel demek ki, yağlı, besili, anlaşılan...

“—Aman ne kadar güzel sürü yâ Rasûlallah!” dedi. Peygamber Efendimiz;

“—Çok mu beğendin?” diye sordu.

“—Çok güzel yâ Rasûlallah!”

“—Al öyleyse...” dedi.

“—Hepsini mi yâ Rasûlallah?!”

“—Hepsini al!” dedi.

Sürüyü kattı önüne, gülerek kabilesine götürdü. Halbuki fukarâcık kabilesinden sabah yoksul çıkmıştı, hiçbir şeyi yokken çıkmıştı. Akşama bir sürüyle beraber dönünce;

“—Ya bu ne hal?” dediler.

“—Hz. Muhammed’in yanından geliyorum. Fakirlikten korkmayan bir insanın verişiyle veriyor o mübarek.” dedi.

“—Ya, öyle mi?”

Efendimiz’in cömertliği böyle idi. Fiilen böyle yaptı. Bu ne demek?

“—Siz de öyle yapın!” demek.

Bizim de öyle cömert olmamız, bizim de hayra öyle gayretli olmamız, bizim de öyle paramızı hak yolda infak etmemiz icap eder.

Bizden duyurması...

e. Cennetteki Hurma Ağaçları

Bu hadîs-i şerifte Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:⁶

نَخْلُ الْجَنَّةِ جُذُوعٌ هِيَ زَهَبٌ أَحْمَرٌ ،
وَكَرْبُهَا زَمْزَمٌ رُؤْدُ أَخْضَرٍ ، وَسَعْفُهَا
الْحَلَلُ ، وَثَمَرُهَا أَمْثَالُ الْقِلَالِ ، وَأَلْيُ
نَ مِنْ الزُّبْدِ ، لَيْسَ لَهُ عَجْمٌ

(الدیلمی عن ابن عباس)

RE. 451/4 (*Nahlü'l-cenneti cüzûuhâ zehebün ahmeru, ve kerbühâ zümürrüdün ahdaru, ve saafuhâ el-hulelu, ve semerühâ emsâlü'l-kılâli, ve elyenü mine'z-zübdî, leyse lehû acmün.*)

(*Nahlü'l-cenneti*) “Cennetin hurma ağaçlarınının (*cüzûuhâ zehebün ahmeru*) dalları kırmızı, kıpkızıl altındandır. (*Ve kerbühâ zümürrüdün ahdaru*) Meyveleri, üzümleri, salkımları yeşil zümrüttendir.”

Dalları kırmızı altından, kıpkızıl altın; üzüm salkımları gibi meyveleri de yeşil zümrüttendir.

(*Ve saafuhâ el-hulelu*) “Dalları hullelerdendir. (*Ve semerühâ emsâlü'l-kılâli*) Meyveleri

⁶ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.288, no:6850; Hakim, *Müstedrek*, c.II, s.516, no:3776; Ebu Nuaym, *Sıfatü'l-Cenneh*, c.II, s.16, no:434; Hünnad, *Zühd*, c.I, s.91, no:99; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.462, no:39272; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.221, no:24725.

kubbeler gibidir. (Ve elyenü mine'z-zübdî) Kaymaktan daha yumuşaktır. (Leyse lehû acmün) Çekirdeği deyoktur.”

Cennetin nimetlerinden bir tanesini, işin bir yönünü Peygamber SAS Efendimiz bu tarzda anlattı. Buyurdu ki:

“—Cennet ağaçlarının, cennet hurmasının kökü kırmızı altındandır, meyveleri yeşil zümrüttendir, yaprakları hullelerdendir, ipeklerdendir, meyveleri kubbeler gibidir; ama çekirdeksiz ve kaymaktan daha yumuşaktır.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri o nimetlerle mütena'im olmayı cümlemize nasib eylesin...

f. Küçük Bir İyiliğin Karşılığı

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. İbn-i Hibbân ve Ebû Dâvud'da olan bir hadîs-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁷

نَزَعَ رَجُلٌ لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا، قَطَّعَ صُنَّ شَوْكٍ عَنِ الطَّرِيقِ،
إِمَّا كَانَ فِي شَجَرَةٍ فَقَطَّعَهُ وَأَلْقَاهُ، وَإِمَّا كَانَ مَوْضِعًا
وَعَا فَأَمَّاطَهُ فَشَكَرَ اللَّهُ بِهَا فَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

(د. حب. عن أبي هريرة)

RE. 451/5 (Nezea raculün lem ya'mel hayran, kattü gusne şevkin ani't-tarîki, immâ kâne fî şeceretin fekataahû feelkàhu, ve immâ kâne

⁷ Ebu Davud, Sünen, c.XIII, s.485, no:4565; Taberani, Mu'cemü'l-Evsat, c.III, s.276, no:3133; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.421, no:16356; Camiü'l-Ehadis, c.XXII, s.222, no:24727.

mevdûan feemâtahû, feşekera'llàhu lehû bihâ, feedhalehü'l- cennete)

(*Nezea raculün lem ya'mel hayran, kattu gusne şevkin ani't- tarîki*) “Bir adam ki hiç ömründe başka hayır yapmamış, hayrı yok; ama dikenli bir dalı yoldan alıyor.” Nasıl alıyor?

(*Immâ kâne fî şeceretin fekataahû feelkàhu*) “Ya ağaçtan sarkmışsa onu koparıyor ve atıyor.

“—İnsanlar buradan geçerken devenin üstünde, merkebin üstünde veya yürürken çarpar da gözünü çıkartır, zarar verir, yüzünü çizer.” diye, ya kırarak alıyor.

(*Ve immâ kâne mevdûan feemâtahû*) “Veyahut, yere düşmüşse yerden alıyor.”

“—Bu hayvanların ayağına dolaşır, yayaların ayağına batar.” diye alıp kenara atıyor.

(*Feşekera'llàhu lehû bihâ, feedhalehü'l- cennete*) “Bundan dolayı Allah onun bu işini karşılıksız bırakmadı, mükâfatlandırdı ve onunla cennete soktu.”

Muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin lütfu çoktur. Bizim âciz, fakir insanlar olarak şu İstanbul gibi dünyanın bir yerinde veya Türkiye'nin bir yerinde bir ev sahibi bile olmak için dünya kadar çalışmamız gerektiği halde kimimiz kiradayız, kimimiz memuruz, kimimiz işçiyiz. Ya gecekondumuz vardır/ yoktur, ya dairemiz vardır/yoktur. Yani burada bir şey alamazken, biz koca cennet mülklerini nasıl alırız?

Alamayız. Ama Allah lütf u kereminden bahaneler buluyor, bir bahane ediyor:

“—Şu kulum gözyaşı döktü de tesbih çekti; al cenneti... Şukulum şehvetini dizginledi de benim emrimi tuttu; al cenneti... Şu kulum soğuk günde kalktı da, titreye titreye abdestini aldı da, soğuktan çekinmedi de camiye namaza geldi; al cenneti...”

Küçük şeyleri vesile ediyor.

Dünyada böyle bir şeyi kim verir?

Sabahtan akşama işçi çalışıyor da terler burnundan akıyor, ikide bir de kenara çekilir, belini doğrultur, alnını siler; akşama insana ancak bir yevmiye veriyorlar. Yoksa biz cenneti alamazdık. Ama Allah lütf u kereminden fazlalaştırıp öyle veriyor.

İşte bir insan da bazen yoldan bir dikenli dalı kenara kaldırdığı için, veyahut insanlara değmesin diye daldan kırıp oradan uzaklaştırdığı için, onun mükâfatı olarak Allah cennetine sokar.

Bu hadis üzerine iki şey söylemek istiyorum:

Bu adam bu işi neden yaptı? Başka insanlara acıdığı için yaptı. Öteki müslümanlıklar buradan geçerken zarar görmesin diye yaptı.

Başkasını düşünene Allah büyük mükâfat veriyor. Hep bencil olmayalım. Nalıncı keseri gibi “Hep bana, hep bana...” diye hep kendimiz için yapmayalım. Başka insanlara iyilik yapmaya çalışalım, bir.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

İkincisi; madem ki Allah-u Teâlâ Hazretleri bazen böyle bir dikenin bile kenara atıvermek sûreti ile bir güzelce iş yapan insanı bile cennete sokuyormuş, “Bu cenneti kazanamamak, bize yazıklar olsun!” demek layık değil mi? “Yuf olsun!” demek layık değil mi?

“—Yuf sana, yazıklar olsun sana ki, bu kadar rahmeti bol olan Rabbinin cennetini kazanamadın! Estağfirullah desen affedecekti, küçük bir hayra birazcık bir gayret etseydin cennetini nasip edecekti, şöyle bir şey yapsaydın bağışlayıverecekti. Ne adamsın sen!”

Hep Tebâreke’de okuruz, mânasını da bilmek lazım!

Cehennemde cehennemin vazifelileri diyecekler ki:

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

(الملك: ٨)

(*E lem ye'tiküm nezîr*) “Allah Allah! Siz ne biçim insanlarsınız; hiç bu cehennemin olduğunu, böyle azapların bulunduğunu size dünyada anlatan bir ihtarcı, bir ihbarcı, bir haberci, size bu tehlikeleri anlatan bir insan, bir peygamber size gelmedi mi?” (Mülk, 67/8)

Onlar başlarını sallayacaklar, diyecekler ki:

قَالَ وَابَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ، إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ

(الملك: ٩)

(*Kàlû belâ*) “Evet, doğrusu bize, bu azap ile korkutan bir peygamber gelmişti; (*fekezzebnâ ve kulnâ mâ nezzele’llâhu min şey*)” fakat biz onu yalan saymış ve: ‘Allah’ın bir şey indirdiği yok; (*in entüm illâ fî dalâlin kebîr*) siz olsa olsa büyük bir sapıklık içindesiniz!’ diye inkâr etmiştik.” (Mülk, 67/9) diyecekler.

وَقَالَ وَالْأُولَىٰ نَا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي

أَصْحَابِ السَّعِيرِ

(الملك: ١٠)

(*Ve kàlû lev künnâ nesmeu ev na’kilü mâ künnâ fî eshâbi’s-saîr*) “Aaaah, ah, o laflar kulağımızdan girmedi. Keşke duysaydık, akletseydik, bu cehennemliklerin arasında olmazdık şimdi.” (Mülk, 67/10) diyecekler.

Yani melekler, vazifeliler şaşırarak soracaklar; “Ya size hiçhaberci gelmedi mi? Nasıl da düştünüz bu cezanın içine?” diye. . . Bu kadar cenneti kazanmak kolayken, Rabbimiz’in lütfu bu kadar çokken yazıklar olsun!

Peygamber Efendimiz’in bir hadîs-i şerifinde geçiyor ki;

“—Annesi babası sağken ona yetişip de cenneti kazanamayanın burnu yere sürtsün, yazıklar olsun!”

Demek ki annesine bir hizmet ediverse, babasına bir hizmet ediverse cenneti kazanacak, bu kadar kolay.

Tabii epeyce de zor...

Muhterem kardeşlerim! İslâm'ı öğrenmeniz lazım!

“—Hocam, okumaya vaktim yok. “

Hadi oradan! Her gün kaç tane gazeteyi devirirsin, okumaya vakti yokmuş! Herkesin okumaya vakti var, gönlü olsun yeter ki... Gönlü olsun. Talebe de okur, esnaf da okur, memur da okur; sabahtan akşama kadar okurlar, döner döner yine okurlar.

Ama şeytan hayırlı şeyi okutturmuyor. Hayırlı kitabı önüne açtı mı bir uyku, bir baş ağrısı, hadi kapat.

“—Ben bunu anlayamıyorum ya...” Anlarsın, sabret biraz. İşte okutturmuyor.

Allah cümlemize hayırları öğrenmek ve yapmak nasib etsin...

g. Hz. Adem AS'ın Yeryüzüne İndirilmesi

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş, İbn-i Asâkir'de kaydedilmiş bir hadîs-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

نَزَلَ آدَمَ بِالْهِنْدِ وَاسْتَوْحَشَ، فَنَزَلَ جِبْرِيلَ، فَنَادَى
بِالَّذَانِ: أَللَّ أَكْبَرُ، اللُّ أَكْبَرُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللُّ مَرَّتَيْنِ، أَشْهَدُ أَنَّ مَحَمَّدًا رَسُولَ اللِّ مَرَّتَيْنِ،
قَالَ آدَمُ: مَنْ نُمَحَمَّدٌ؟ قَالَ: آخِرُ وَلَدِكَ مِنَ النَّبِيَاءِ

(كر. عن أبي هريرة)

⁸ İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.VII, s.437; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.V, s.107; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XI, s.455, no:32139; *Camii'l-Ehadis*, c.XXII, s.223, no:24728.

RE. 451/6 (*Nezele âdemü bi'l-hindi ve'stevhâşe, fenezele cibrîlu fenâdâ bi'l-ezâni: Allahu ekber, allahu ekber, eşhedü en lâ ilâhe illa'llahu merreteyni, eşhedü enne muhammeden rasûlüllâhi merreteyni, kâle ademu: Men muhammedün? Kâle: Âhiru veledike mine'l-enbiyâi.*)

(*Nezele âdemü bi'l-hindi*) Âdem AS cennetten çıkarıldı, dünya üzerine diyâr-ı Hind tarafında bir yere indirildi. Hz. Âdem Atamız AS cennetteydi de şeytana uydu. Allah-u Teâlâ Hazretleri:

“—Şu ağaca yaklaşmayın, şunun meyvesinden yemeyin.” buyurdu.

Şeytan geldi, vesvese verdi, dedi ki:

“—Ben sana hiç bitmeyecek bir ebedî mülk, saltanat öğreteyim mi? Şunu yaparsan hep cennette ebedî kalacaksın, hiç saltanatın gitmeyecek, çok hayırları elde edeceksin.” diye.

“—Evet, öğret!” deyince;

“—Şu ağaçtan ye!” dedi.

O da cennette ebedî kalmanın tamâhından dolayı, ona tamah ettiğiinden, ayrılmak istemediğinden dolayı -Havva anamız ile- o ağaçtan yedi. Cennetten çıkartıldı, Hint'e indirildi. Bildiğiniz şeyler de... Tabii rumuzlu, esrarlı, nice incelikleri, nice hikmetleri olan hâdiseler.

Mûsâ AS demiş ki... Âdem AS dedesi oluyor tabii, hepimizin dedesi Hz. Âdem AS.

“—Sen değil misin o ağaçtan yiyip de bizi cennetten çıkartan?”

Mûsâ AS biraz asabî. Öyle deyince, hadîs-i şeriften öğreniyoruz, Hz. Âdem Atamız da diyor ki:

“—Yazının yazılıp da kalemin kuruduğu şeyden dolayı mı bana levm ediyorsun yâ Mûsâ?”

Allah’ın takdiri demek ki, o öyle olacak da, insanoğulları yeryüzünde türeyecek de ondan olacak.

“—Kader kaleminin yazıp da mürekkebinin kuruduğu şeyden dolayı mı levm ediyorsun, beni kınıyorsun yâ Mûsâ?” dedi.

Ruhlar aleminde öyle konuşması hadîs-i şerifte naklediliyor.

“Adem AS Hind’e indi, (ve’stevhaşe) ve yalnızlık hissetmeye başladı.” Dünyada yapayalnız, hiç kimsesi yok, cennetin hasreti yüreğinde; cennetten çıktı diye ağladı ağladı, yalnızlığına yakındı.

(*Fenezele cibrîlu*) “Cebrail AS indi. (*Fenâdâ bi’l-ezâni*) Ezanı nidâ etti, ezanı okudu.” Ne dedi?

(*Allahu ekber, Allahu ekber*) “Allah en büyüktür, Allah en büyüktür. (*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llah*)

“Allah’tan gayri bir ilah olmadığına, mâbud olmadığına şehadet ederim.” diye iki defa dedi. İki defa da, (*Eşhedü enne muhammeden rasûlü’llah*) “Yine şehadet ederim ki Muhammed Allah’ın Rasûlü’dür.” deyince, Hz. Adem Atamız sordu:

(*Men muhammedün*) “Muhammed kimdir, yâ Cebrail?”

Dedi ki: (*Âhiru veledike mine’l-enbiyâi*) “Peygamberlerden olup da en sonuncu gelecek olan evlâdındır, Hz. Muhammed, odur.” dedi.

Allahu a'lem orada da tabii Muhammed AS'ın faziletinden bahsedilmiştir. “İşte o öyle olsun diye bu işler böyle oldu.” diye teselli olmuştur.

Allah'a hamd ü senâlar olsun ki, bizi o peygamberlerin en yükseğine, en şereflişine ümmet eyledi. Bu nimetin kadrini bilip de o Rasûl-i Edîb'e en güzel tarzda ümmetlik etmeyi Allah nasib eylesin...

İnsanların çoğunun dinini unutup da şaşırıldığı şu zamanda, dünyanın zevklerine daldığı, paranın pulun peşine koştuğı, plajlara koştuğı, zevklere, piyangolara heves ettiği zamanda Rabbimiz bizi şeriatinin yolunun ahkâmına tâbî eylesin... Hak yoldan bir kıl payı kadar uzaklaştırmasın, ayırmasın...

Efendimiz'in sünnetini sımsıkı kendisine prensip edinip, tutunup ihyâ edenlerden eylesin... Öylece şehid sevapları almayı Rabbimiz cümlemize nasib eylesin... Aramızdaki sevgiyi, muhabbeti ziyâde eylesin... Cümlemizi cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Bi-hürmeti esrâr-ı sûreti'l-fâtîha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

12. 01. 1986 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

